

Skjærgården utenfor hjembyen min er mitt rike, og følelsene jeg har for dette stedet er sterke. Hav og fugleliv, hvite skipperhus og røde boder danner et kulturlandskap jeg kan få tårer i øynene bare ved å tenke på. Den siste tiden har jeg stilt meg spørsmålet: «Hva hadde du gjort, Haagen, dersom man planla å bygge 220 meter høye vindmøller akkurat her?» For noen er heiene det nå settes opp vindmøller på, akkurat like verdifulle som mitt lille rike er for meg. Der har folk jaktet i uminnelige tider, spist blåbær i tuene fra barnsben av, og jeg har derfor ingen problemer med å skjønne at folk er forbannet. Jeg hadde helt sikkert lenket meg fast dersom vindmøller på Merdø ble en realitet.

Vindmøller er ikke særlig pene, de bråker og legger beslag på store naturområder. Men de er også effektive og produserer den fornybare energien vi er helt avhengige av for å bli et klimanøytralt samfunn. Jeg er derfor ikke mot all vindmølleutbygging på land, men mener at det ikke skal være noen automatikk i at selskaper får konsesjon. «Not in my backyard»-faktoren er høy i vindmølledebatten. Så lenge man ikke ser eller hører dem, er det lett å være for. Det

er ikke bare kritikk av andre, det er også en selverkjennelse. Men det hadde vært langt enklere for meg dersom vindmølleutbygging også gav større lokale ringvirkninger. God samvittighet av å vite at man bidrar til det grønne skiftet er ikke nok. Kommunene og grunneiere må få en større andel av verdiskapningen! Det er derfor på tide at ekspropriasjonsbestemmelser og skatteregimet for vindkraftverk endres.

Frem til ganske nylig har vindkraftprosjekter vært avhengige av offentlige tilskudd for å være lønnsomme. Først nå opplever bransjen at prosjektene gir avkastning også uten slik støtte. Dette skyldes flere årsaker, men den teknologiske utviklingen har vært avgjørende. Skattemessige incentiver er de siste årene benyttet for å legge til rette for en næring i etableringsfasen. Vindkraftanlegg betaler bare overskuddsskatt og eiendomsskatt etter det generelle regelverket i skatteloven og egedomsskattelova. Anlegg som settes i drift før utgangen av 2021, er dessuten underlagt særskilte avskrivningsregler som gjør investeringene billigere. Til sammenligning er vannkraftanlegg med maksimal ytelse over 10 MVA underlagt flere særskatter, blant annet grunnrente-

skatt, naturressursskatt og eiendomsskatt etter en egen formuesverdiregning. Videre pålegges storskala vannkraft normalt å betale konsesjonsavgifter og avstå konsesjonskraft. Det innebærer at eierne plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Dette har gjort enkelte kraftkommuner rike. Her på Agder gjelder det blant annet Bykle og Sirdal.

Ifølge Grunnlovens § 105 har grunneieren rett til full erstatning for sitt eget økonomiske tap. Når man skal utmåle vederlaget til grunneiere ved utbygging av vannkraftverk, følger det imidlertid av loven at de skal ha 25 prosent tillegg ut over «full erstatning». I vindkraftsaker finnes ingen tilsvarende særregel. Ved erstatningsutmåling for vindkraft gjelder de vanlige prinsippene i vederlagsloven og Grunnloven. I utgangspunktet betyr dette at grunneier ikke har krav på andel av den verdiskapningen en utbygger tilfører. Vederlag til grunneiere består vanligvis av engangsvederlag fordelt på installert effekt, og kompensasjon for båndlagt areal utmålt per kvadratmeter. De siste årene har imidlertid produksjonsavhengig leie kommet i tillegg, men nivået på denne varierer i avtalene. Når man er en vanlig gårdbruker og leser avtaleutkastene vindkraftselskapene kommer med på døren, avsnitt for avsnitt, er det nok vanskelig å få med seg alle

detaljer, og min påstand er at grunneierne kommer altfor dårlig ut i mange tilfeller.

Hadde jeg så tålt at de tvende tårn var flankert av himmelhøye vindmøller dersom jeg visste at de gav byen min bedre skoler, barnehager og sykehjem? Hadde jeg latt være å lenke meg fast dersom grunneierne fikk rettferdig erstatning som også bøter på de store ulempene de vil oppleve ved å bo tett inntil store vindmøller? Kanskje. Det er vanskelig å svare på hypotetiske spørsmål, men jeg tror de fleste lokalpolitikere på Sørlandet gjerne skulle hatt et driftsoverskudd på 11,2 prosent slik Bykle hadde i fjor. Det er forlokkende å tenke på gratis barnehage tilbud, slik familier i Hallingdal kan benytte seg av. Vi er nødt til å ofre naturområder for å bli et klimanøytralt samfunn, men da må vi ha folket, kommunene og grunneierne med på laget. Det vil aldri skje dersom nesten alle økonomiske fordeler havner hos vindkraftselskaper med kontorer langt unna lokalsamfunnene som blir berørt. Det er derfor på høy tid at de begynner å betale for seg slik at folk kan kjenne i hverdagen at de bidrar til positiv samfunnsutvikling.

HVER LØRDAG

Nina Burleigh

Haagen Poppe

Sigrun Aasland

Preben Aavitsland

Jan Erik Grindheim